

ศัพท์พัฒนาบริหารค่าสตรี

DEVELOPMENT ADMINISTRATION GLOSSARY

SDR

Special Drawing Rights

สิทธิการกู้เงินพิเศษ

I. ความเป็นมา

เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้สามารถดำเนินกิจการเงินและการค้าระหว่างกันและกันได้จึงเป็นที่ยอมรับกันว่าในการค้าระหว่างประเทศให้มีการชำระหนี้ด้วยทองคำและเงินตราต่างประเทศ ฉะนั้นประเทศต่าง ๆ จึงต้องมีทองคำและเงินตราต่างประเทศ (ส่วนใหญ่เป็นเงินดอลลาร์สหรัฐและเงินปอนด์สเตอร์ลิง) ซึ่งเราเรียกว่าทุนสำรอง (Reserves) หรือเงินสำรองระหว่างประเทศ (International Reserves)¹ เงินสำรองระหว่างประเทศนั้นนอกจากมีไว้เพื่อใช้ในการชำระหนี้ระหว่างประเทศแล้ว ยังมีไว้เพื่อใช้เป็นทุนสำรองเงินตรา (Currency Reserves) ส่วนหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันในการออกธนบัตรหรือเหรียญกระดาษ และเงินสำรองระหว่างประเทศอีกส่วนหนึ่งนั้นไว้เพื่อใช้เป็นทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยน ทั้งนี้เพื่อให้

1.1 ประเทศใดจะมีเงินสำรองระหว่างประเทศมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ (International Balance of Payments) ของประเทศนั้น ถ้าประเทศนั้นมีดุลการชำระเงินระหว่างประเทศเกินดุลติดต่อกันทุกปีก็จะมีเงินสำรองระหว่างประเทศมาก และการที่ประเทศใดจะมีดุลการชำระเงินระหว่างประเทศเกินดุลนั้นก็มีส่วนสำคัญเนื่องมาจากมีดุลการค้า (Balance of Trade) เกินดุลเป็นจำนวนมาก ๆ ซึ่งหมายความว่าปริมาณของสินค้าออกมากกว่าปริมาณของสินค้าเข้า

1.2 “เงินสำรองระหว่างประเทศในบางกรณีเรียกว่า” สภาพคล่องระหว่างประเทศ (International Liquidity) ทั้งนี้แม้พิจารณาตามความหมายของสภาพคล่องระหว่างประเทศดังนี้

“สภาพคล่องระหว่างประเทศ” คือ เงินสำรองระหว่างประเทศที่อาจนำมาใช้ในการชำระหนี้ระหว่างประเทศได้ ส่วนประกอบของสภาพคล่องระหว่างประเทศคือทองคำและเงินตราต่างประเทศรวมถึงความสามารถที่จะกู้ยืมโดยทันทีหรือปราศจากเงื่อนไขจากแหล่งให้กู้เงินต่าง ๆ ด้วย

เป็นไปตามข้อตกลงของประเทศสมาชิกของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) ซึ่งได้ตกลงกันว่าประเทศสมาชิกต้องพยายามรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินสกุลประเทศนั้นกับเงินตราต่างประเทศในระดับที่ไม่เพิ่มขึ้นหรือลดลงกว่าค่าเสมอภาค (Parity) เกินกว่า 1%

อย่างไรก็ตามในระยะหลังนี้ ระบบการเงินระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นที่ไม่น่าไว้ใจว่าต่อไปในอนาคตระบบการค้าและการเงินระหว่างประเทศจะดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีเสถียรภาพหรือไม่ จะพิจารณาได้จากสาเหตุหลายประการดังนี้

1. การค้าของโลกขยายตัวอย่างมากแต่ขณะเดียวกันสำรองทองคำเพิ่มขึ้นน้อยมาก² นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 จนถึงปี ค.ศ. 1969 การค้าของโลกเพิ่มขึ้นถึง 339% แต่สำรองทองคำเพิ่มขึ้นเพียง 15% เท่านั้น แสดงว่าการผลิตทองคำมีปริมาณไม่พอเพียงกับอุปสงค์ (demand) ของการค้า จากตัวเลขของรายงานของ Samuel Montagn ในช่วงระยะเวลา 10 ปี (2501-2510) ปริมาณการผลิตทองคำของโลก (ไม่รวมโซเวียตเพราะโซเวียตปิดเป็นความลับ) เพิ่มขึ้นจาก 30,300 พันออนซ์เป็น 40,800 พันออนซ์ ในระยะ 10 ปี เพิ่มขึ้น 10,500 พันออนซ์ หรือเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยต่อกปีเพียงร้อยละ 3.47 เท่านั้น

เนื่องจากทองคำและเงินตราต่างประเทศเป็นสิ่งที่ประเทศส่วนใหญ่ในโลกยอมรับให้ใช้ในการชำระหนี้ระหว่างประเทศได้ ฉะนั้นการที่อัตราการเพิ่มของการผลิตทองคำน้อยกว่าอัตราการขยายตัวทางการค้า จึงเป็นเครื่องชี้ได้ว่า ถ้าถึงจุดหนึ่งซึ่งสภาวะการผลิตทองคำสะดุดหยุดนิ่ง ในขณะที่สภาวะของการค้ายังมีทางที่จะขยายตัวต่อไป จะมีผลทำให้การค้าระหว่างประเทศต้องหยุดชะงักลงด้วย ผลที่ตามมาจะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ดำเนินต่อไปไม่ได้ และระบบเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ จะเกิดการฝืดเคือง (Depression)

2. เงินดอลลาร์สหรัฐไม่มั่นคง ทั้งนี้มีผลเนื่องมาจากการที่สหรัฐมีดุลการชำระเงินขาดดุลติดต่อกันมาหลายปี นับตั้งแต่ปี 2493 จนถึงปี 2511³ (ยกเว้นปี 2500 เพียงปีเดียวที่ไม่ขาดดุล) เราสามารถแยกการพิจารณาถึงผลเสียของการที่สหรัฐมีดุลการชำระเงินขาดดุลได้ดังนี้ ในด้านผลดีการที่สหรัฐมีดุลการชำระเงินขาดดุล ก็เท่ากับว่าเป็นการเพิ่มปริมาณของสภาพคล่องระหว่างประเทศให้แก่ประเทศอื่น ซึ่งเป็นการป้องกันการขาดแคลนสภาพคล่องระหว่าง

²Aerre-Paul Schweitzer, "That 'Paper Gold'", *U.S. News & World Report*, (October 13, 1969), หน้า 63

³กัท, U.S. Department of Commerce

ประเทศแต่ถ้าพิจารณาในด้านผลเสีย จะเห็นว่าการที่สหรัฐมีดุลการชำระเงินขาดดุลทำให้สหรัฐเสียสำรองทองคำเป็นจำนวนมาก เพราะประเทศที่ได้รับเงินดอลลาร์สหรัฐมีสิทธิที่จะนำดอลลาร์แลกเปลี่ยนเป็นทองคำได้ ทำให้ทองคำไหลออกจากสหรัฐมากมาย ในปี พ.ศ. 2511 ระหว่างเดือนมิถุนายน-กันยายน สหรัฐต้องซื้อทองคำจากฝรั่งเศสมีมูลค่าถึง 460 ล้านดอลลาร์สหรัฐ⁴ เพื่อตั้งเอาทองคำกลับคืนมาบ้าง การที่สหรัฐต้องสูญเสียทองคำไป มีผลทำให้ฐานะของเงินดอลลาร์สหรัฐเกิดการสั่นคลอนความเชื่อมั่นในเสถียรภาพของเงินดอลลาร์ 14.3% ในเดือนพฤศจิกายน 2510 ทำให้คนทั่วไปเกิดความไม่แน่ใจว่าสหรัฐจะสามารถรักษาค่าของเงินดอลลาร์สหรัฐในอดีต 35 ดอลลาร์ต่อทองคำหนัก 1 ออนซ์ได้หรือไม่ มีการคาดหมายกันว่าเงินดอลลาร์สหรัฐจะต้องลดค่าตามด้วย หลังจากนั้นคนทั่วไปเริ่มกักตุนทองคำและหวังว่าราคาทองคำจะสูงขึ้นมากในอนาคต⁵ ประเทศฝรั่งเศสก็ได้ซื้อทองคำเป็นทุนสำรองไว้เป็นจำนวนมาก⁶ ในปลายปี 2511 ฝรั่งเศสมีสำรองทองคำถึง 93% ของทุนสำรองทั้งหมด

3. ความไม่มั่นคงของเงินปอนด์สเตอร์ลิง ซึ่งมีผลจากภาวะที่อังกฤษประกาศลดค่าเงินปอนด์สเตอร์ลิงลงถึง 14.3% ในเดือนพฤศจิกายน 2510 เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดดุลของดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ การที่เงินปอนด์สเตอร์ลิงมีค่าลดลง ทำให้ประเทศต่าง ๆ ที่มีทุนสำรองเป็นเงินปอนด์สเตอร์ลิงมาก ๆ ได้รับความกระทบกระเทือนต้องลดค่าเงินของตนตามอังกฤษหลายประเทศ หลังจากนั้นคนเริ่มกักตุนทองคำ และราคาทองคำได้เพิ่มสูงขึ้นมากในต้นปี 2512

จากสาเหตุที่กล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าสภาพคล่องระหว่างประเทศไม่เป็นที่น่าไว้วางใจว่าจะมีเสถียรภาพและมีปริมาณพอเพียงหรือไม่ในอนาคต ปริมาณการผลิตทองคำก็มีแนวโน้มที่จะไม่พอกับอุปสงค์ทางการค้าในระยะต่อไป ฐานะของเงินดอลลาร์สหรัฐและเงินปอนด์สเตอร์ลิงก็ไม่น่าไว้วางใจว่าจะรักษาเสถียรภาพได้หรือไม่ การที่อังกฤษประกาศลดค่าเงินปอนด์สเตอร์ลิงก็ดี การที่สหรัฐประสบกับภาวะขาดดุลการชำระเงินก็ดี ทำให้คนทั่วไปเกิดไม่มีความมั่นใจต่อยอดเงินกระดาษ (Paper Money) และเก็งกำไรว่าทองคำจะเพิ่มค่าโดยมีความเชื่อว่าโลกจะหัน

⁴ สนิท เจริญรัฐ, ธนาคารกรุงเทพ, "ระบบการเงินระหว่างประเทศในทัศนะทุนเงินอเมริกัน", สหรัฐอเมริกาในปัญหาการเงินระหว่างประเทศ (2513), หน้า 29

⁵ ในเดือนพฤษภาคม 2512 ราคาทองคำในตลาดเสรีที่ลอนดอนสูงขึ้นถึง 43.60 ดอลลาร์สหรัฐต่อหนึ่งออนซ์ แต่ในเดือนธันวาคม 2512 ลดลงเท่ากับราคาทองคำพอดีถึงออนซ์ละ 35 ดอลลาร์สหรัฐ ที่ลดลงเพราะมีผลเนื่องมาจากการเทขายเงินมาร์กเยอรมันและการลดค่าเงินฟรังก์ฝรั่งเศส

⁶ "Currency Summary", *International Currency Review* (June 1969), หน้า 47.

กลับมาใช้มาตรฐานทองคำ (Gold Standard) อีกครั้งหนึ่ง จึงทำให้เกิดการซื้อทองคำอย่างขนานใหญ่ ราคาทองคำในตลาดเสรีจึงสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเรียกกันว่าเกิด “วิกฤติการทองคำ” (Gold Crisis) ในระหว่างปี 2511-2512 ทำให้เสถียรภาพของเงินกระดาษ (โดยเฉพาะเงินดอลลาร์สหรัฐ) มีฐานะที่น่าวิตกว่าอาจต้องลดค่า (ดู footnote 5 ประกอบ)

ในอนาคตก่อให้เกิดการขาดแคลนสภาพคล่องระหว่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศจะขยายตัวได้ยาก ประเทศที่ประสบปัญหาการขาดดุลการชำระเงินจะมีฐานะทรุดหนักลง ความปั่นป่วนก็อาจเกิดขึ้นในวงการเงินระหว่างประเทศได้ เกี่ยวกับเรื่องนี้ ศาสตราจารย์ Robert Triffin ก็ได้ให้ความเห็นไว้ในหนังสือ “Gold and Dollar Crisis” ว่าอาจมีสภาพคล่องระหว่างประเทศไม่เพียงพอต่อการขยายตัวทางการค้าของโลกในอนาคต

ทำไมการที่มีเงินสำรองระหว่างประเทศไม่เพียงพอจะก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจ การเงินระหว่างประเทศ เราจะพิจารณาได้จากเหตุผลที่ว่าทุกประเทศต่างก็มีทุนสำรองเก็บไว้ เพื่อชำระหนี้การซื้อขายระหว่างประเทศ เมื่อประเทศใดเกิดมีทุนสำรองไม่เพียงพอในการชำระหนี้ประเทศนั้นก็ต้องดำเนินการทุกทางเพื่อหาทุนสำรองมาให้พอ เช่นอาจจะจำกัดสินค้าเข้าจากต่างประเทศ มีนโยบายส่งเสริมสินค้าออกให้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะใช้มาตรการทางการคลังและการเงินเข้าดำเนินการ ในกรณีที่ทุกประเทศก็ดำเนินการเช่นเดียวกันเพื่อหาทุนสำรองเพิ่ม ความสำเร็จในการหาทุนสำรองเพิ่มก็เป็นไปได้ยาก เพราะทุนสำรองที่ได้เพิ่มขึ้นมาก็ย่อมได้มาจากประเทศอื่น ผลของการดำเนินนโยบายนี้ แทนที่จะทำให้การค้าขยายตัว กลับทำให้การค้าหดตัว

ดังนั้น เมื่อเดือนกันยายน 2510 กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) จึงได้เสนอโครงการ SDR หรือ Special Drawing Rights เข้าสู่ที่ประชุมประจำปี 2510 ของ IMF ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร มีวัตถุประสงค์ที่จะแก้ไขปัญหาการขาดแคลน สภาพคล่องระหว่างประเทศที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยเสนอให้สร้างเงินสำรองระหว่างประเทศชนิดใหม่เพิ่มเติมในรูปของ SDR

ผลของการประชุม ที่ประชุมได้ลงมติรับหลักการของโครงการนี้ หลังจากที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติให้อำนาจ IMF ในการดำเนินงานตามโครงการนี้ และรัฐสภาของประเทศสมาชิก IMF ได้ให้สัตยาบันแล้ว ในการประชุมประจำปี 2512 ของ IMF เมื่อเดือนตุลาคม ณ กรุงวอชิงตันที่ประชุมได้มีมติเกี่ยวกับจำนวนเงินและระยะเวลาของการจัดสรรเงิน

สำรองระหว่างประเทศในรูปของ SDR ในงวดแรก (2513-2515) โดยให้เริ่มมีผลปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2513 เป็นต้นไปแล้ว

II. ความหมายของ SDR

SDR หรือ Special Drawing Rights (สิทธิการกู้เงินพิเศษ) คือเงินสำรองระหว่างประเทศชนิดใหม่ ซึ่งประเทศสมาชิก IMF ได้ลงมติยอมรับให้เป็นเงินที่ใช้ชำระหนี้ระหว่างประเทศได้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2513 เป็นต้นไป เงินสำรองระหว่างประเทศชนิดนี้ไม่มีตัวตน (ไม่เป็นธนบัตรตัวอย่างเงินดอลลาร์สหรัฐหรือเงินเอกอังกอร์) ไม่มีอะไรหนุนหลังแต่เป็นเอกสารที่ระบุจำนวนเงินโดยเทียบกับหน่วยของเงินดอลลาร์สหรัฐ ซึ่ง IMF รับประกันมูลค่าเป็นทองคำบริสุทธิ์หนัก 0.88671 กรัมเท่ากับมูลค่าเป็นทองคำ 1 ดอลลาร์สหรัฐ IMF จะทำหน้าที่จัดสรร SDR ให้แก่ประเทศสมาชิกของ IMF ที่ร่วมเป็นสมาชิกของโครงการ

วัตถุประสงค์สำคัญก็เพื่อให้ประเทศที่มีดุลการชำระเงินขาดดุลนำ SDR ไปแก้ไขปัญหาการขาดดุลการชำระเงิน หรือเพื่อรักษาทุนสำรองของประเทศที่ได้รับการจัดสรร SDR เงินชนิดนี้จะเป็นที่ยอมรับกันในประเทศสมาชิกของโครงการ SDR ว่าใช้ในการชำระหนี้ระหว่างประเทศได้เช่นเดียวกับเงินสำรองระหว่างประเทศชนิดอื่น (ทองคำ, ดอลลาร์สหรัฐ และ ปอนด์สเตอร์ลิง) และด้วยเหตุที่มีลักษณะที่จะใช้แทนทองคำในการชำระหนี้ระหว่างประเทศได้ จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Paper gold

คำว่า SDR หรือ Special Drawing Rights แปลเป็นภาษาไทยว่า "สิทธิการกู้เงินพิเศษ" อาจอธิบายความหมายตามคำศัพท์ได้ดังนี้ การที่ IMF จัดสรร SDR ให้แก่ประเทศสมาชิกของโครงการ SDR ตามที่ได้กล่าวในตอนต้นนั้น ก็เพราะได้มีการตกลงกันว่าจะให้ประเทศนั้น ๆ มีสิทธิขอกู้หรือรับเงินจาก IMF ซึ่งสิทธิการขอกู้หรือรับเงินเป็นการขอกู้ชนิดพิเศษเพราะไม่ต้องเสียดอกเบี้ย และสามารถชำระคืนเพียงบางส่วน ของ SDR ที่ได้ใช้ไปแล้ว⁷ กล่าวคือ ประเทศใดที่ใช้ SDR ไปโดยเฉลี่ยเกินกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนที่ได้รับการจัดสรรมาโดยเฉลี่ยในระยะเวลาจัดสรร 5 ปี ประเทศนั้นต้องชำระคืนส่วนที่เกินร้อยละ 70 นั้นด้วย

⁷ดูเศรษฐกิจต่างประเทศ ฝ่ายวิชาการ, "เงินสำรองระหว่างประเทศชนิดใหม่", รายงานเศรษฐกิจรายเดือนธนาคารแห่งประเทศไทย ปีที่ 8 เล่มที่ 1 (มกราคม 2511), หน้า 28

Convertible Currencies (เงินตราที่มีค่าแลกเปลี่ยนได้เป็นเงินตราสกุลอื่น เช่น ปอนด์สเตอร์ลิง, ดอลลาร์สหรัฐหรือทองคำ) ส่วนประเทศที่ใช้ต่ำกว่าร้อยละ 70 ไม่จำเป็นต้องชำระคืนส่วนที่ใช้ไป ซึ่งสิทธิการกู้เงินพิเศษ (**Special Drawing Rights**) นี้มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับ สิทธิการกู้เงินธรรมดา (**Regular Drawing Rights**) ของ IMF กล่าวคือมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดดุล การชำระหนี้หรือเพื่อรักษาเงินสำรองระหว่างประเทศของประเทศผู้ขอกู้นับแต่ได้ตั้ง IMF ขึ้นมา ประเทศที่เป็นสมาชิกก็นำเงินเข้าร่วมกองทุนการเงินระหว่างประเทศตามโควตา (**Quota**) ที่ IMF กำหนด โควตาจะมากน้อยเพียงใดนั้น IMF ก็ทำตามกำลังทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศของประเทศนั้น ตามข้อกำหนดของ IMF เงินที่ประเทศสมาชิกส่งเข้าสมทบ ร้อยละ 25 เป็นรูปทองคำ และร้อยละ 75 เป็นรูปเงินสกุลของประเทศนั้น วัตถุประสงค์สำคัญของ IMF นอกจากจะพยายามปรับภาวะคับอัตรแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศต่าง ๆ ให้เป็นไปตามค่าเสมอภาค (**Parity**) แล้ว ยังมีนโยบายที่จะช่วยประเทศที่ขาดแคลนเงินสำรองระหว่างประเทศ (เนื่องมาจากการขาดดุลการชำระเงิน) โดยให้กู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศในแบบที่เรียกว่า “สิทธิการกู้เงินธรรมดา” การกู้แบบนี้เป็นการกู้ยืมจริง ๆ เพราะต้องเสียดอกเบี้ย การกู้จะกระทำได้โดยประเทศผู้ขอกู้ใช้เงินตราของประเทศตนซื้อเงินตราต่างประเทศจาก IMF (ซึ่งต่างกับ SDR ที่ไม่จำเป็นต้องนำเงินตราของตนไปซื้อเงินตราต่างประเทศจาก IMF แต่ประการใด) การกู้เงินธรรมดาดังกล่าวมีพันธะที่จะต้องชำระคืนภายในกำหนด 3 ถึง 5 ปี โดยใช้ทองคำหรือเงินตราต่างประเทศซื้อเงินตราของประเทศตนกลับคืนมา จนทำให้ IMF มีเงินตราของประเทศนั้นอยู่ไม่เกินร้อยละ 75 ของโควตา

III. สาระสำคัญของ SDR

1. การจัดสรร SDR ให้แก่สมาชิก

ในการประชุมประจำปี 2512 ของ IMF ซึ่งจัดให้มีขึ้น ณ กรุงวอชิงตัน เมื่อเดือนตุลาคม 2510 ที่ประชุมได้มีมติให้ IMF จัดสรร SDR เป็นเงิน 9.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐสำหรับ 3 ปี (พ.ศ. 2513, 14 และ 15) โดยให้จัดสรรสำหรับปี 2513 เป็นเงิน 3.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และในปี 2514 และ 15 จัดสรรปีละ 3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้โดยให้เริ่มจัดสรรตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ของทุกปี ในการจัดสรร SDR นั้น IMF จะจัดสรรให้

ประเทศสมาชิกในโครงการ SDR โดยคิดตามสัดส่วนของโควตาในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ปีนี้ประเทศไทยยังจะไม่ได้รับการจัดสรร SDR เพราะสมัครเป็นสมาชิกของโครงการ SDR ไม่ทัน เนื่องจากขณะนี้อยู่ในระหว่างกร่างกฎหมายเพื่อเสนอเข้าสู่สภาผู้แทน ฯ หลังจากที่รัฐสภาได้ให้สัตยาบันแล้วจึงจะสมัครเข้าเป็นสมาชิกของโครงการ SDR ได้ คาดว่าประเทศไทยจะเริ่มเป็นสมาชิกในปี 2514 และจะได้รับการจัดสรร SDR ในปี 2514 มีมูลค่าประมาณ 13.59 ล้านดอลลาร์สหรัฐ⁸ ในปี 2513 สหรัฐได้รับการจัดสรรถึง 903 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเท่ากับประมาณ 25% ของ SDR ทั้งหมดที่ IMF จัดสรร ประเทศอุตสาหกรรมทั้งหมดจะได้รับการจัดสรร 76.5% และประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย 23.5% ของ SDR ทั้งหมด”

2. หลักของการจัดสรร SDR

การจัดสรร SDR ต้องให้มีจำนวนพอดี เหมาะสมกับปริมาณจำเป็น โดยประมาณว่าในระยะหนึ่ง ระบบการเงินระหว่างประเทศต้องการสภาพคล่องระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเท่าใด ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นในโลก เกี่ยวกับจำนวนและระยะเวลาการจัดสรร เมื่อคณะกรรมการบริหารกองทุนการเงินระหว่างประเทศเห็นชอบด้วยแล้ว กรรมการจัดการกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการบริหารกองทุนการเงินระหว่างประเทศ จะเสนอแนะแก่สภาผู้ว่าการกองทุน ฯ เมื่อสภาผู้ว่าการกองทุน ฯ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกทุกประเทศ ยอมรับด้วยคะแนนเสียง 85% ขึ้นไปจึงจะมีผลใช้บังคับได้¹⁰ เมื่อมีการจัดสรร SDR ประเทศใดจะมีภูมิจำกัดรับไม่ได้ ประเทศทุกประเทศต้องรับการจัดสรร SDR ร้อยละ 50% ของจำนวนทั้งหมดที่ประเทศนั้นจะได้รับเป็นอย่างน้อย ทั้งนี้ป้องกันไม่ให้ประเทศที่มีดุลการชำระเงินที่เกินดุล ปฏิเสธไม่ขอรับการจัดสรร ซึ่งอาจทำให้เกิดปั่นป่วนในระบบการชำระเงินระหว่างประเทศได้

⁸ผู้เขียนคำนวณตามตัวเลขจาก ชุดเศรษฐกิจต่างประเทศฝ่ายวิชาการ, *Op. cit.*, หน้า 24 ซึ่งได้คาดคะเนว่า จะจัดสรร บิลละ 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งโควตาของไทยในประเทศกลุ่มตลาดร่วมมี 14.5% ของทั้งหมดเท่ากับร้อยละ 0.458 (เมื่อ 10 กันยายน 2510)

⁹Pierre-Paul Schweitzer, *op. cit.*, หน้า 63

¹⁰คะแนนเสียงของแต่ละประเทศไม่เท่ากัน สหรัฐมี 24.6% ของทั้งหมด นับว่าสหรัฐและประเทศกลุ่มตลาดร่วม ฯ มีอิทธิพลต่อการกำหนดจำนวน SDR ที่จัดสรรในแต่ละครั้งมาก

3. วิธีการปฏิบัติของประเทศที่รับ SDR

ประเทศที่รับการจัดสรร SDR ต้องรับแลก SDR จากประเทศอื่นด้วย Convertible Currencies เป็นจำนวนมูลค่าเทียบเท่า แต่จะรับแลกเกินกว่า 2 เท่าของจำนวน SDR ที่ประเทศนั้นได้รับการจัดสรรไม่ได้ เช่นสหรัฐอเมริกาได้รับการจัดสรร 903 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จะรับแลก SDR จากประเทศอื่นได้อย่างมากที่สุดไม่เกิน 1806 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเทศที่ขอแลกก็จะนำ Convertible Currencies ที่แลกได้ไปแก้ปัญหาดุลการชำระเงิน หรือเพื่อรักษาทุนสำรองของประเทศนั้น ส่วนทุนสำรองของประเทศผู้รับแลกก็ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง เพราะประเทศสมาชิกโครงการ SDR ยอมรับกันว่า SDR เป็นเงินสำรองของประเทศด้วย สำหรับการที่ประเทศหนึ่งจะนำ SDR ไปแลกเอา Convertible Currencies จากประเทศใดนั้น จะต้องปรึกษากับ IMF ก่อน IMF จะช่วยพิจารณาว่าประเทศนั้นควรแลกจากประเทศใดที่มีดุลการชำระเงินดี และมีทุนสำรองดีด้วย อันหนึ่งเป็นการจูงใจให้ประเทศที่มีดุลการชำระเงินดี และมีฐานะของทุนสำรองดี คือ SDR เพิ่มขึ้นโดยการรับแลก SDR จากประเทศอื่น IMF จะคิดดอกเบี้ยเงิน SDR ให้แก่ประเทศที่ถือเพิ่มขึ้นนั้นด้วย เงินที่จะจ่ายเป็นค่าดอกเบี้ยจะคิดจากประเทศต่าง ๆ ที่ถือ SDR ทั้งหมดตามสัดส่วนของจำนวนเฉพาะที่ได้รับการจัดสรรมาแต่แรก ในด้านการควบคุมการบัญชีของ SDR นั้น IMF จะจัดให้มีหน่วยบริหารบัญชีพิเศษส่วนของ SDR ขึ้นโดยเฉพาะ ซึ่งเรียกว่า “บัญชีการกู้พิเศษ” (Special Drawing Account)

IV. ผลของ SDR ที่มีต่อบางประเทศ

ในการที่สมาชิก IMF ได้พร้อมใจกันสร้าง SDR ขึ้นมานั้นได้มีส่วนทำให้ภาวะการขึ้นของอ่อนคลายลง (ในต้นปี 2512 มีการแก่งกำไรทองคำและคนทั่วไปได้กักตุนทองคำไว้มาก ทำให้อุปทานของทองคำสูงขึ้น ราคาในตลาดเสรีก็สูงขึ้นมาก (โปรดดู footnote 5 ประกอบ) ความเชื่อมั่นของคนทั่วไปที่มีต่อเงินกระดาษเริ่มกลับคืนมา หลังจากที่ดินถล่มกันระยะหนึ่งว่าเงินกระดาษจะหมดความหมาย และจะเหลือสำรองระหว่างประเทศเพียงชนิดเดียวคือทองคำต่อไปในอนาคตถ้าแผนการ SDR นี้ได้รับความสำเร็จด้วยดี ทองคำอาจมีบทบาทในการชำระหนี้ระหว่างประเทศน้อยลง ประเทศที่เสียประโยชน์ก็จะได้แก่แอฟริกาใต้และรัสเซีย เพราะเป็น

ประเทศที่ผลิตทองคำมาก สำหรับการผลิตทองคำในรัสเซียเป็นความลับ ไม่มีตัวเลขระบุจำนวนการผลิตแน่ชัด ส่วนแอฟริกาใต้มีปริมาณการผลิตทองคำสูงสุดในประเทศฝ่ายโลกเสรี ในปี 2510 ผลิตได้ 74.8% ของปริมาณการผลิตทั้งหมดในโลกเสรี ปริมาณทองคำที่ส่งออกขายในปีหนึ่งๆ ทำให้แอฟริกาใต้ประมาณปีละ 1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ถ้าแอฟริกาใต้ไม่มีทองคำส่งออกในจำนวนมากๆ เช่นนี้ แอฟริกาใต้จะมีดุลการชำระเงินขาดดุลทันที

สำหรับสหรัฐอเมริกาการที่มีดุลการชำระเงินขาดดุลมาเป็นเวลาหลายปี คงสูญเสียสำรองทองคำเป็นจำนวนมาก และทำให้ความเชื่อถือของคนโดยทั่วไปที่มีต่อเงินดอลลาร์สหรัฐลดน้อยลงนั้น โครงการ SDR จะช่วยแก้ปัญหาการขาดดุลการชำระเงินของสหรัฐได้อย่างมาก (สหรัฐจะได้รับการจัดสรรในปี 2513 เป็นเงิน 903 ล้านดอลลาร์สหรัฐซึ่งได้รับการจัดสรรประมาณ 25% ของ SDR ที่จัดสรรทั้งหมด) และอาจกล่าวได้ว่า SDR จะมีส่วนช่วยให้เงินดอลลาร์มีเสถียรภาพต่อไป¹¹

ในปี 2513 ประเทศไทยยังไม่ได้รับการจัดสรร SDR เพราะสมัครเป็นสมาชิกไม่ทัน คาดว่าจะเริ่มได้รับการจัดสรรตั้งแต่ 2514 ซึ่งนับว่าเป็นจังหวะเหมาะที่จะได้ใช้ SDR เพราะประเทศไทยมีดุลการชำระเงินขาดดุลเป็นปีแรก (ในปี 2512) ธนาคารแห่งประเทศไทยได้คาดคะเนไว้ว่าประเทศไทยจะมีดุลการชำระเงินขาดดุลไปอีกระยะหนึ่ง

V. สรุป

SDR ไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดผลดีในด้านการป้องกันการขาดแคลนสภาพคล่องระหว่างประเทศ ยังมีผลดีที่จะช่วยรักษาเสถียรภาพของเงินดอลลาร์สหรัฐซึ่งเป็นเงินสำรองระหว่างประเทศที่มีความสำคัญรองจากทองคำ นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยให้วิกฤตการณ์ทองคำในปี 2512 ผ่อนคลายลง และจะเป็นหลักประกันที่จะไม่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นอีกในอนาคต โดยเฉพาะประเทศที่มีดุลการชำระเงินขาดดุลมาก ๆ จะได้รับประโยชน์ที่สำคัญในการใช้ SDR เพื่อแก้ไขปัญหาขาดดุลการชำระเงิน อนาคตของ SDR จะเป็นอย่างไรนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความ

¹¹ผู้ที่สนใจศึกษาเพิ่มเติมได้จากเรื่อง "Comeback of the Dollar: Why it leads the World", *US News & World Report*, (October 1969), หน้า 62-63

ร่วมมือร่วมใจของประเทศสมาชิก IMF ที่จะดำเนินการให้ SDR ได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กล่าวได้ง่าย ๆ ว่า SDR จะอยู่ได้คงทนถาวรเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อถือของประเทศต่าง ๆ ที่ใช้ SDR เพราะ SDR เป็นเงินที่ไม่มีอะไรหนุนหลัง และที่สำคัญประการหนึ่งก็คือการใช้หรือการจัดสรร SDR ต้องให้มีปริมาณจำกัดพอตรงกับความต้องการ (demand) ของสภาพคล่องระหว่างประเทศในระยะหนึ่งจริง ๆ ทั้งนี้การบริหารงานของ IMF ก็มีส่วนสำคัญเช่นเดียวกันในการที่จะทำให้การใช้ SDR ได้รับความมุ่งหมาย ในระยะต่อไปถ้าประเทศต่าง ๆ มีความเชื่อถือใน SDR อย่างเพียงพอแล้ว IMF อาจยอมให้มีการใช้ SDR กว้างขวางออกไปนอกเหนือจากเพียงวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงินเพียงอย่างเดียว ซึ่ง SDR อาจมีฐานะเช่นเดียวกับเงินดอลลาร์สหรัฐทุกประการก็ได้ในอนาคต

วิวัฒน์ชัย อัทธการ

ผู้ที่สนใจอาจศึกษาเรื่อง SDR เพิ่มเติมได้จาก

1. ชุดเศรษฐกิจต่างประเทศ ฝ่ายวิชาการ, "เงินสำรองระหว่างประเทศชนิดใหม่", *รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย*, ปีที่ 8 เล่มที่ 1, (มกราคม 2511), หน้า 17--29
2. "Comeback of the Dollar: Why it leads the World", *US. News & World Report*, (October 13, 1969), หน้า 62--63
3. "That 'Paper Gold' ", *US. News & World Report*, (October 13, 1969), หน้า 63
4. "Supplement: Special Drawing Rights (SDRS)", *International Reports, Inc.*, (August 1, 1969), หน้า 1--3
5. Emminger, Otmar (Dr.), "The Brave New World of SDR's", *International Currency Review*, (August, 1969), หน้า 5--14
6. ธนาคารกรุงเทพจำกัด, "สหรัฐอเมริกาในปัญหาการเงินระหว่างประเทศ", (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธนาคารกรุงเทพ, 2513)
7. หนังสือพิมพ์ Bangkok Post ฉบับลงวันที่ 25, 29 กันยายน 2512 และวันที่ 4, 7 และ 8 ตุลาคม 2512 (เฉพาะฉบับวันที่ 8 ตุลาคม '22 คู่หน้า 4 ฉบับที่เหลือ คู่หน้า 13)